

חוברת לימודים שבועית



פרשת שמות

כתה ז'

תשע"ט

תורת ה' תמימה

תלמוד תורה
משיבת
נפש

קרית ישמח משה
גני תקווה

נערך ע"י הרב דוד ויג

עניני הפרשה

תמוצית פרשת שמות

השעבוד • הגזירה • לידת משה • הבריה למדין • קבלת המנהיגות • משה אצל פרעה

דור הולך ודור בא – "וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא". באותו רגע החלה אחת התקופות הקשות ביותר בעם ישראל – שעבוד מצרים. ומפני שידע הקב"ה שעתידים המצריים להתנכל לבני ישראל ולנסות ולהמעיט את מספרם הקדים תרופה למכה: "ובני-ישראל פרו וישרצו וירבו במאוד מאוד, ותמלא הארץ אותם", עד כדי כך, שנשות ישראל ילדו כל אחת ששה תינוקות חיים בבת אחת, וכולם גיבורים וחזקים שלא כדרך הטבע!

השעבוד

"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף". פרעה כפר בכל הטובה שעשה עימו יוסף, שהציל אותם מרעב וכליה, ועשה עצמו כאילו אינו מכיר את יוסף ובני עדתו. בראותו כי בני-ישראל מתרבים מיום ליום חשש שמא יום אחד יתחילו עמו במלחמה ולכן אסף את כל יועציו וחכמיו למצוא דרך כיצד לעצור את התפשטותם. הלך פרעה אל זקני ישראל ואמר להם: עד עכשיו ניתן לכם כל טוב מצרים ואכן התעשרתם והנה אתם עם רב. הגיע השעה לפרוע את החוב. עליכם יהיה לבנות את ערי המבצר פיתום ורעמסס. למרבה הפלא, על-אף העבודה הקשה, המשיכה תופעת התרבותו של עם ישראל – "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ". בראותו שמזימתו לא עלתה יפה החליט פרעה להעביד עוד יותר את בני-ישראל, "וימררו את חייהם בעבודה קשה"...

הגזירה

עניני הפרשה

לידת משה

משה בורזו למדין

המנהיג שבדרך

עניני הפרשה

אצל פרעה

פניני הפרשה

פרשת שמות

ואלה שמות בני ישראל (א א)

בפמ"ג מביא שיש כאן רמז לחיוב שנים מקרא ואחד תרגום בפסוק "ואלה שמות". וחייב אדם לקרוא הפרשה שניים מקרא ואחד תרגום. וצריך להבין מדוע נרמז דווקא בפסוק זה? מסביר החיד"א שבא לרמז שגם פסוקים שאין בהם תרגום צריך לומר ג' פעמים, כמו שהגמ' אומרת בברכות חייב אדם להשלים וכו' ואפילו עטרות ודיבון. וכאן המקום הראשון שמופיע ברציפות ג' פעמים פסוקי השמות ראובן שמעון וגו' וצריך לומר ג' פעמים. יש המבארים שמה שאומרים שנים מקרא וכנגד זה תרגום פעם אחד, להורות על חשיבות ועדיפות לשון הקודש. והרי אחת הסיבות שנגאלו ממצרים ששמרו לשונם. לכן מזכירים זאת בפסוק זה.

בעל 'גם אני אודך' מפרש ע"פ מה ששאל את הגר"ח קניבסקי אם הענין קריאת שנים מקרא ואחד תרגום הוא דוקא כאשר קרא בשלימות ספר בראשית, כלשון חז"ל 'שלים פרשיותיו עם הציבור' או אם גם בדילג פרשיות יש עניין של קרית שמו"ת כל פרשה וחומש מצד עצמו? והשיב שגם אם לא קרא יש עניין להתחיל מחדש. ולפי זה מבואר שענין קריאת שמו"ת מרומז בתחילת חומש שמות ללמדנו שגם אם לא קרא עד עכשיו שמו"ת יתחיל מחדש.

הבאים מצרימה (א א)

יש להבין מדוע כתוב "הבאים מצרימה" בלשון הווה? מפרשים הצדיקים הדבר בא ללמדנו שיעקב החדיר להם שיהיו תמיד במצב "הבאים מצרימה", היינו שהם אורחים בגלות ולא יקנו בא שבייתה. וע"י זה יחזיקו מעמד בטומאת מצרים ולא יקבלו ממנה השפעה רעה. מסופר שפעם נסע אחד מחסידיו של הרה"ק ר"י מבעלז לארץ מרחקים לצורך פרנסה והיה שולח מכתבים לרבו ומתאונן על קשייו הרוחניים במקום, אין הוא מוצא שם אנשים כרוחו וכלבבו, והוא רוצה לשוב. אך הרבי השיב לו שיישאר במקום. פעם שלח לו מכתב שהוא

פניני הפרשה

מצליח אט אט להסתגל למקום, השיב לו הרבי שישוב מיד. כששב הביע את פליאתו שכאשר התלונן על המקום אמר לו הרבי להישאר, ואילו דווקא כשהתחיל להסתדר בו אמר לו לשוב. השיב הרבי, כל זמן שלא הרגשת שם בטוב ובנוח היית יכול להישאר שם, כיון שהתחלת להרגיש בנוח חששתי על עתידך הרוחני והוריתי לך לשוב.

ואלה שמות בני ישראל הבאים סופי תיבות "תהלים" לרמז שבכל הצרות והמצוקות יש להשתמש בספר תהילים ועל ידי כך תבוא הישועה (הרב הצדיק מבנדין זצ"ל)

ראובן שמעון לוי ויהודה (א ב)

שואל רש"י הקדוש: מדוע מנתה התורה שוב את בני ישראל, הרי אנו כבר יודעים את שמותם מפרשיות קודמות?

ומתרג' רש"י: להודיע את חיבתם לפני הקב"ה. כי דבר חביב אדם סופר שוב ושוב, גם את בני ישראל השי"ת מונה שוב ושוב. אף את הכוכבים מוציא הקב"ה כל יום במספר ובשמותם, ומחזירם במספר ובשמות.

אך עדיין נשאלת השאלה: את בני ישראל השי"ת מחבב, ולכן מונה אותם כל פעם מחדש, אך מדוע מונה את הכוכבים כל יום, מה החביבות שלהם?

ומתרג' רש"י: הרי בתחילה השי"ת ברא 2 מאורות גדולים. ואז בא הירח לפני הקב"ה, ואמר לו: אין שני מלכים משמשים בכתר אחד. אמר לו השי"ת: אתה צודק, אי לכך נקטין אותך. הצטער הירח, ואז נתן לו הקב"ה את הכוכבים כפיצוי. א"כ כל ברייתם של הכוכבים, זה כדי לשמח את הירח. אחד שכל מהותו לשמח את השני, הוא חביב לפני השי"ת.

למה הרעת לעם הזה למה זה שלוזתני (ה' – כב)

משה רבנו בגודל ענוותו סבור היה כי איננו ראוי במידה מספקת להיות גואלם של ישראל, לכן תלה בעצמו את אשמת התגברות העינויים של ישראל וצעק "למה זה שלחתני?" אילו היית שולח שליח אחר טוב ממני אז לא היה הדבר קורה, ועל כך משיבו הקב"ה "עתה תראה" עתה לאור ענוותך היתרה, ראוי אתה באמת לגאול את ישראל ותראה הישועה הגדולה. הרבי רבי הניך זצ"ל

פניני הפרשה

מאלכסנדר סיפר מעשה כדרכו בקודש בכדי להסביר פסוק זה. יהודי כפרי בור ועם הארץ גמור, לא ידע כיצד עורכים סדר ליל פסח, משהגיע ליל הסדר שלח את אשתו אל השכן לראות כיצד עורך הוא את הסדר, למען ילמד וידע אף הוא, משנכנסה האישה לבית השכן, מצאה אותו עומד ומלקה את אשתו בשוט, הייתה סבורה שכך עורכים את הסדר ופחדה לומר זאת לבעלה, חזרה לביתה ומלאה פיה מים, לשווא עמל הכפרי להוציא מפיה את סודה כאילם לא הוציאה הגה מפיה, לבסוף פקעה סבלנותו של הכפרי נטל שוט והחל להכות את אשתו השתקנית, אז פתחה את פיה וצעקה: אם ידוע ידעת בעצמך כיצד עורכים את הסדר למה איפה שלחתני לברר זאת אצל השכן? והוא אשר אמר משה לפני הקב"ה הלא אתה ידעת את אשר יעשה פרעה בעקבות ביקורי אצלו ולמה איפה שלחתני אליו? רדיפת היהודים שמוכרחה לבוא לפני הגאולה הלא יכולה הייתה לבוא בלעדי ביקורי אצל פרעה.

מי שם פה לאדם (ד-יא)

מסופר על הרה"ק רבי משה מסווראין זיע"א שפעם הביאו לפניו ילד בן שבע שנים שהיה חרש אילם גמור, והפצירו בו שיברך את הילד ויתרפא, העמיד הרב את הילד על ספסל ואמר לו אם תוכל לדבר ככל האדם, מה למשל תדבר כשתגדל ותהיה לאיש? לתימהון האנשים שהיו נוכחים בשעת מעשה, פתח הילד את פיו ואמר: אהיה מוסר ומלשין על ישראל..... הדבר יצא מפי הילד והרב אמר לנוכחים אתם רואים כי טובה יהיה לו השתיקה, והילד נשאר אילם כמקודם.

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד במאוד ותמלא הארץ אותם (א ז)

יש להבין הקשר וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא וההמשך ובני ישראל פרו וישרצו וירבו, מה הקשר בין מיתת יוסף וריבו העם?

הגאון החסיד רבי מתתיהו לוריא ז"ל מאנשי טבריה דרש בדרך כלל הנשמות בעולם העליון אינן רוצות לרדת-לגור בארץ ערבה, לעולם הגשמי והחומרי אבל כאשר מת יוסף וכל אחיו והגיעו נשמותיהם הגבוהות לעולם העליון, ראו הנשמות שלפעמים הירידה לעולם היא לצורך עליה ואפשר להתעלות בעוה"ז ולזכות לתוספת תעצומות אור. מיד התעורר בכולם רצון לרדת

פניני הפרשה

בהמוניהם – ובני ישראל פרו וישרצו וירבו – ששה בכרס אחד. ואפשר שזה עניין גדולים צדיקים במיתתם יותר בחייהם, כי בשמים רואים איך אפשר להתעלות בעולם הזה, ולכן מורידים יותר שפע להאי עלמא להולכים בדרכיו.

בילקוט ותמלא הארץ אותם שנתמלאו בתי טרטיראות ובתי קרקיסאות מהם. ויש להבין מה הקשר לעובדה זו עם ריבוי הגזירות? מבארים חכמי הדורות: כל זמן שהיו ישראל מוגדרים בתחומים שלהם לא היו עיני מצרים צרים בהם, כיון שהחלו להתבולל ולמלאות טרטיראות וקרקיסאות – מיד 'ויקוצו מפני בני ישראל'. וכך היו נאנחים צדיקים – הקב"ה גור – והבדלתי אתכם מן העמים, אם היהודים מקבלים על עצמם לעשות חומת ההיבדלות ע"י שמירת דרך התורה הרי טוב, אבל אם ח"ו היהודים פורצים את החומה המבדילה ומתחילים ללכת בחוקות העמים, אז הגויים מקבלים את תפקיד ההבדלה, אך בנחלי דם ודמע הם ממלאים תפקיד זה. בקצרה אם ישראל אין עושים 'קידוש' הגויים עושים 'הבדלה'.

ויקם מלך זודש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א ז)

הגמ' בסוטה אומרת שלושה היו באותה עצה בלעם איוב ויתרו בלעם שיעץ נהרג איוב ששתק נידון בייסורים, יתרו שברח זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית. ויש להבין למה נידון איוב בייסורין דווקא? מבאר הגרי"ז מבריסק: איוב ששתק כי חשב שמחאתו בין כה לא תועיל מאומה, ולכן נידון בייסורין כדי שיראה שכשאדם מתייסר בייסורין הוא זועק מרה אף שהדבר לא מועיל לו מאומה, כן היה צריך להיות בעת ששמע את גזירת השעבוד – היה צריך למחות ולזעוק מרה מבלי לחשוב על התועלת. 'כשכואב צועקים'

וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ (א יב)

רש"י פירש: רוח הקודש אומרת כן אתם אומרים פן ירבה, ואני אומר כן ירבה. ב'חתם סופר' מבאר לפי זה את המנהג לאכול בליל הסדר ביצה. כי עם ישראל נמשל לביצה, מה ביצה ככל שמבשלים אותה כן נעשית קשה יותר כן עם ישראל ככל שמענים אותו כן ירבה וכן יפרוץ.

פניני הפרשה

ותיראן המילדות את האלוקים ולא עשו כאשר דיבר אליהן מלך מצרים (א יז)

פעם בא לפני החפץ חיים רב עיירה וביקש להתפטר שכך אינו יכול לעמוד באחריות של שמירת חומות היהדות והכשרות במקום כנגד כל המחבלים בכרם. אמר לו 'החפץ חיים' התורה מציינת את יראת השמים של המיילדות שלא הרגו את התינוקות הנולדים. ולכאורה מה החידוש בזה שלא הרגו את הילדים והרי דבר פשוט הוא. אלא החידוש שיכלו להתפטר מתפקידם. ואת נפשם הצילו. ולא עשו כן אלא נשארו בתפקידם כדי שלא יבואו אחרים שאינם הגונים במקומם.

והנה שני אנשים עברים נצים (ב יג)

מהמעשה הבא נוכל ללמוד עד כמה גדולה היה מעלתם של הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואין משיבים. המעשה התרחש בחצרו של האדמו"ר רבי דוד מלעלוב. היו שם שני חברים טובים שידו של האחד לא זזה מידו של השני. והנה בוקר אחד מצא השטן מקום לשכון ביניהם והשנים הפכו לשונאים מושבעים. האחד שהיה חסידו של רבי דוד מלעלוב, בא לפני רבו ובקש ממנו עצה וישועה מהצרה הגדולה שהתרגשה עליו, כאשר חברו לשעבר אינו מניח לו לרגע ורודף אותו יומם ולילה. אמר לו הרבי: לו לעצתי תשמע, קבל על עצמך להיות מהנעלבים ואינן עולבים, ובזכות שתשמע חרפתך ולא תגיב, תושע. קיבל החסיד את דברי רבו ובכל פעם שחברו ניסה להעליבו ולפגוע בו, שתק ולא הגיב בכלל. הניסיון היה קשה, אבל הוא עמד בו בהצלחה. יום אחד נאלץ החסיד שהיה מטופל בילדים רבים ופרנסת ביתו הייתה דחוקה לצאת לעיר וינה על מנת לאסוף כסף לביתו, לחתונת ילדיו. הוא נטל עימו המלצות מרבנים וגדולי תורה ובהן היה כתוב על מצוקתו הכלכלית. המנהג היה, כי כשבא אדם למדינה אחרת לאסוף כסף ובידיו המלצות, מנסים לברר עליו ולשמוע מבני עירו אם הוא באמת נצרך. נגש החסיד לרבו ושטח לפניו את חששו: הרי אם המבררים עלי יגיעו לחברי לשעבר ויערכו אצלו בירור על מצבי הכלכלי, בודאי ישמח על ההזדמנות להתנכל לי, ויענה כי הנני עשיר גדול המתחזה לעני ולא כדאי לתת לי אגורה שחוקה... ואם כן נמצאת כל נסעתי לשווא. אך הרבי חזר שוב על דבריו והציע לו שוב להתחזק בעניין הנעלבים ואינן עולבים. "רק בצורה זו תצליח בכל דרכיך!". והנה בבאו לווינה בחר באחד

פניני הפרשה

מבתי המלון והשתכן שם. היה זה מלון שלא שהו בו יהודים, ומשמים זמנו לו שבלכתו במסדרון מצא לפתע סכום כסף גדול, ומכיון שלפי ההלכה לא היה חייב להכריז על המציאה, לקח את הכסף לעצמו. בתיקו כבר היה סכומי כסף שהצליח לאסוף קודם לכן, ואליהם הוא צירף את סכום הכסף החדש שמצא. אך הנה שד ושבר. בפתח המלון ממתנינים שוטרים ומבקשים לבדוק את מזוודותיו. מתברר, כי מאבד הכסף שידע שכספו אבד במלון, הזיק את המשטרה למקום על מנת שתבדוק את כל היוצאים, שמא הכסף בידם. משגלו השוטרים בתיקו של החסיד סכומי כסף גדולים, מיד התעורר חשדם. החסיד טען להגנתו שהוא עסקן גדול ואיש עשיר, ותמיד מצוי בידיו כסף גדול כמו זה שהם רואים לנגד עיניהם. כיון שכסף המציאה היה מעורבב עם הכסף שכבר אסף, לא תאם הסכום הכללי את דווחי המאבד ולא היה באפשרותם של השוטרים לקבוע שהיהודי הוא אכן הגנב. מה עשו? בקשו מהחסיד את שם עיר מגוריו, ואת שם אדם שיוכלו לברר עליו, והחסיד מרוב לחץ נתן את שם שונאו... ולאחר מכן תפס את עצמו מה עשיתי איזה שטות בודאי הוא ילכלך עלי... אבל את הנעשה אין להשיב. ובאמת מששמע אותו אדם שמבקשים לברר אצלו אודות מצבו הכלכלי של חברו לשעבר, הבין שהלה נסע לאסוף כסף והציג עצמו כעני וחסר כל. תגובתו הצפויה לא איחרה לבוא: "הוא עשיר גדול... יש לו כסף רב ואל תתנו לו מאומה". מיותר לציין שכאשר השוטרים המבררים שמעו שהחסיד עשיר גדול. קבלו את הצהרתו והניחו לו ולכספו. כך התקיימו דברי הרבי וכך הצליח החסיד לשוב בשלום עם אמתחת מלאה כסף לביתו.

סיפור השבוע

הלהרגני אתה אומר

על הסיפור הזה אמר הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן הי"ד שמצוה לפרסם. תלמידי נוברדוק פעלו במסירות נפש כדי להשפיע על בני הנעורים שנפשם עמדה בסכנת כליה רוחנית, ומשכום לבית המדרש. קרוב לאלפים בחורים התקרבו בזכותם לתורה ושקעו בעמלה של תורה. גם בעירה זיטומיר הוקמה ישיבה בראשות רבי דוד בודניק. היה זה בתקופת שקלגסיו של הרשע פטליורה

פניני הפרשה

ימ"ש השתוללו בחוצות וערכו פרעות בכל אשר מצאו תחת ידם. באותו שבוע שבו התחולל הנס לא שהה רבי דוד במקום, ורבי קלמן אברהם גודלברג, יחד עם בכירי התלמידים, מילאו את מקום ראש הישיבה. ביום שבת קודש לא הספיק רבי קלמן לאכול סעודה שלישית ונרדם. ויהי בשנתו, והנה הוא חולם חלום בו הוא רואה פת לחם לבנה, מאכל שלא היה בנמצא באותם ימים בשל העוני הגדול. בני הישיבה לא הכניסו לפיהם כי אם פת לחם חרבה היה אפוא החלום לפלא. תלמידי הישיבה המשיכו בלימודם גם לאחר שהעריב היום בשבת קודש ולמדו מוסר בחושך, לאחר תפילת ערבית של מוצאי שבת נמנו וגמרו, וכך פסק גם רבי קלמן אברהם, שעל אף הפחד מן הפורעים יש להדליק נר ובלבד שלא לבטל תורה. ובודאי תעמוד להם זכות התורה ותצילם מכל צרה וצוקה. המשיכו אפוא תלמידי הישיבה את לימודם עד השעה עשר בלא שארע דבר. בשעה זו הגישו להם לחם ומים חמים לסעודת "מלווה מלכה", ולפתע נשמעו דפיקות בחלום וחייליו של פטליוורה ניראים. רבי קלמן אברהם, מתוקף תפקידו כראש הישיבה ניגש אל הפתח והחל להתחנן אצל הפורעים, על נפשם של הבחורים. הסביר רבי קלמן אברהם לקצין שעמד בראש הפורעים כי קבוצתם אינם מן המורדים, אבל דבריו נפלו על אזניים ערלות. רבי קלמן אברהם לא אמר נואש והמשיך בדבריו. וכה אמר לקצין: "אם תהרגו אותנו יהיה לכם חטא גדול להשם יתברך" פרץ הקצין בצחוק ואמר "שוטה שכמותך, מי יגיד לי מה לעשות, הכל תלוי בדעתני. הלא אם ארצה אירה בך עכשיו". עודנו מדובר וכבר כיוון את אקדחו אל מול פניו של רבי קלמן אברהם. ורבי קלמן לא נע ולא זז ממקומו מראה פניו לא השתנה במאומה. ולתמהוון כל הרואים השיב לחייל במתינות ובשלווה שלא תאמן: "אתה רק חושב שהינך יכול. אם הקב"ה לא ירצה, לא תוכל לירות בי". החייל שמע את הדברים יוצאים מפי רבי קלמן והזדעזע. אמנם הוא השיב את האקדח לנרתיקו, אך לא הניח לבחורים. הוא ציווה על אנשיו להובילם אל היער הסמוך כדי להוציאם שם להורג. הבחורים – בראותם את השלווה הנסוכה על פני רבם – לא נחרדו אף הם למשמע הגורל הממתין להם, אלא ביקשו מהקצין שיתן להם רשות להתפלל קודם שיהרגם. משנתן הקצין את הסכמתו לדבר, נעמדו הבחורים להתפלל בדבקות רבה, תפילה שחשבוה לאחרונה בחייהם, ומיד לאחריה יצאו אל היער. ושומר ישראל שמר את שארית ישראל. החיילים

פניני הפרשה

טעו בדרכם ובמקום להגיע אל היער מצאו את עצמם ליד הארמון בו התגורר מנהיגם – ולדימיר בוגארסקי. המנהיג התעניין אצל החיילים מי הקבוצה המובלת על ידיהם, ונענה כי יהודים מורדים הם. אמר המנהיג שיניחו אותם אצלו והוא כבר יטפל בהם... בוגארסקי ציווה להוריד את היהודים אל המרתף. כשהחיילים עזבו את השטח, ירד בוגארסקי לבחורים ואמר להם: "אני יודע שאינכם מורדים, ובהזדמנות הקרובה אשחרר אתכם. אבל עכשיו אין הזמן מסוגל לכך. אתם תשהו כאן מספר ימים עד שאראה מתי אוכל לשחררכם". בני הישיבה שהו במרתף שלשה ימים וחזרו ללמוד ולהתפלל, וגם אוכל הוגש להם. והנה באחד הימים קיבלו הבחורים... לחם לבן בת צחוק התפשטה על פניו של רבי קלמן אברהם בזוכרו את חלומו על דבר הלחם הלבן... אפילו מים לנטילת ידיים היו להם במרתף בשפע, וגם כרים וכסתות. ביום הרביעי נכנס בוגארסקי ונתן לכל אחד מן התלמידים כרטיס כחול. המעניק רישיון להסתובב בכל רוסיה. כשביקר רבי אלחנן וסרמן באמריקה ביקש מרבי קלמן אברהם שיספר לו את הסיפור לפרטיו ולמרות ששמעו פעמים אחדות קודם לכן, ביקש לשמוע אותו שוב ושוב, ואמר שיש בכך משום "שיחו בכל נפלאותיו".

בְּזָכוֹת שֶׁלֹא שִׁנּוּ אֶת שְׁמֵם, לְשׁוֹנֵם וּמְלַבּוֹשִׁים נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם.

הַלְבוּשׁ, דָּבָר שֶׁנִּרְאָה לֹא כָּל כֶּף כֶּף חָשׁוּב, אֲבָל הוּא הָיָה אֶחָד מִשְׁלֹשֶׁת הַגּוֹרְמִים שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִגְאָלוּ. הֵם לְבוֹשׁ אוֹתָם בְּגָדִים פְּשׁוּטִים, רְגִילִים, לֹא מוֹדֵרְנִיִּים – כְּמוֹ הַמִּצְרַיִם, וּבְזָכוֹת זֶה נִגְאָלוּ. נִסְפָּר הַשְּׁבוּעַ עַד כְּמָה הִקְפִּידוּ גְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַלְבוּשׁ.

בְּפוֹלִין, הַחֲלִיטָה הַמְּשֻׁלָּה יוֹם אֶחָד, שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל חִיבִים לְשִׁנּוֹת אֶת הַלְבוּשׁ שֶׁלָּהֶם. הַפוֹלִינִים הָלְכוּ עִם חֲלִיפָה קְצֵרָה, וְהַיְהוּדִים לְבוֹשׁ חֲלִיפָה אֲרָכָה. מֵהֵימָּה, כָּלֵם חִיבִים לְלוּבֵשׁ חֲלִיפָה קְצֵרָה. כְּמוֹ הַגּוֹיִים. לְכַאוֹרָה, זֶה גְזֵרָה לֹא נוֹרָאָה. מָה כְּבָר כָּל כֶּף מְשֻׁנָּה אַרְךָ הַחֲלִיפָה? אֲבָל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל הַחֲלִיטוּ שֶׁאֲסוּר בְּשׁוּם אֶפְסֵן לַעֲשׂוֹת אֶת חֻק הַמְּשֻׁלָּה הַפוֹלִינִית, וְחָס וְשָׁלוֹם שֶׁאַף יְהוּדֵי לֹא יִשְׁנֶה אֶת אַרְךָ הַחֲלִיפָה שָׁלוֹ. עַד כְּדֵי כֶּף גָּזְרוּ גְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁיְהוּדֵי פוֹלִין חִיבִים לְמָסוֹר אֶת נַפְשָׁם לְמִיתָה, וְלֹא לְשִׁנּוֹת אֶת הַלְבוּשׁ.

וּבְרֵאדִין – עִירוֹ שֶׁל הַחֲפֵץ חַיִּים הַתְּקִימָה אֶסְפֶּת גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, אֲמָנָם רֵאדִין לֹא הֵיטָה עִיר גְּדוּלָּה,

פניני הפרשה

והיה קשה להגיע לשם, אך החפץ חיים כבר היה זקן מאוד – למעלה מתשעים, וחלש מאוד, והוחלט לעשות את האספה בביתו. באספה הוחלט לשלח משלחת של עסקנים שתבקש משרי הממשלה לבטל את הגזרה.

המשלחת נסחה בכל הכח להשפיע, אבל נכשלה. הגזרה נשארה. ואז קם החפץ חיים והודיע שהוא נוסע לורשה הבירה, לנסות לבטל את רע הגזרה. נסו להשפיע עליו, שהוא זקן וחלש מאוד, ושזה ממש מסכן בשבילו עד כדי פקוח נפש, אבל הוא לא ותר. 'אני יסביר לראש הממשלה עד כמה זה אסון בשבילנו לשנות את הלבוש. ואני יזהיר אותו, שאם הוא לא ישנה את החק, אני יצוה על כל היהודים להפסיק לשלם מסים. ואם הוא יגיד לי שאני מורד במלכות, אני יענה לו: מה עושים למורד במלכות? הורגים אותו. אז בבקשה תהרג אותי. אני מוכן למות בשביל זה!!!' כך הודיע החפץ חיים, ונסע לורשה.

בורשה אסף החפץ חיים את גדולי ישראל, וארגן משלחת לראש הממשלה. המשתתפים במשלחת היו: כ"ק אדמו"ר האמרי אמת זיע"א, כ"ק האדמו"ר מפלז, כ"ק האדמו"ר מאלכסנדר, וכמובן החפץ חיים בעצמו. הם גם לקחו מתרגמן שיתרגם לראש הממשלה הפולני את מה שהם יאמרו באידיש. את החפץ חיים לקחו על כסא, כי מרב חלשתו הוא כבר לא עמד על רגליו.

המשלחת הגיעה לראש הממשלה הגוי, ושם פרץ החפץ חיים בבכי, ודבר באידיש תוך כדי בכי. בשנים החפץ חיים את דבריו, הוציא ראש הממשלה את הדף שבו כתוב החק, וקרע אותו. המתרגמן רצה להסביר את מה שהחפץ חיים אמר, אבל ראש הממשלה הגוי אמר לו: לא צריך להסביר, הוא דבר אלי בשפת הלב, ושפת הלב שוה בכל השפות. אם יהודי בגיל שלו יכל לעמד ולמרר בבכי על ארץ החליפה, סימן שזה באמת כואב לו. ואם עד כדי כך זה כואב למנהיגי ישראל, אני מבטל את הגזרה!!!

נושא הלבוש בעם ישראל היה מקודש. בכל הדורות הקפידו גדולי ישראל, ונזהרו מאוד שהוא לא יהיה מודרני, אלא צנוע ופשוט. שהוא לא יהיה דומה ללבוש של הגויים אפלו טפה. נקפיד מאוד לשמר על נושא הבגדים או הנעלים או כל דבר אחר, שלא נגרר אחרי הרחוב, ובזכות זה נזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו, אמן ואמן.

פניני הפרשה

מצוה מהפרשה

מתלמוד תורה קרית הרצוג בני ברק

כל הזכויות שמורות

להיות יראת השם על פנינו תמיד לבלתי נזוטא. ומיראת השם הוא שלא להזכיר את שמו לבטלה. והמברך ברכה לבטלה עובר על לא תשא שם השם לשוא מדרבנן (וז"י אדם כלל ה') על כן ראוי לברך ברכות במקומות ולהזכיר את שמו הגדול באימה וביראה כראוי.

בפרשת השבוע אנו מוצאים שהשם אמר למשה זה שמי לעלם וזה זכרי לדור ודור. ותז"ל אמרו שאמר הקדוש ברוך הוא בעולם הזה לא כשם שאני נכתב אני נקרא. כי כותבים שם השם באותיות י'- ה'- ו'... וקוראים א'- ד'- נ'... נספר מעשה נורא הוד על איך צריך לומר את שם השם.

הקולות הרמים של התנצחות שבקעו מחלונות בית המדרש בדמשק העידו על ששיעורו של ראש הישיבה בעצומו. בכל יום בשעות הבקר היה ראש הישיבה מופת הדור רבי משה גאלנטי זצ"ל אומר שיעור בפני מאות בחורים משמנה וסלתה של יהדות סוריה. ישיבות רבות היו בארם צובא מלאים בעילית מבחורי ישראל מיטב המוחות שנדבם לבם ללמוד תורה לשמה, אף העילית שבעילית התרפזו לישיבתו של רבי משה גאלנטי זצ"ל.

חכם גדול היה רבי משה לא רק בתורת השם כי אם חכם בכל שבעת החכמות יפה תאר ויפה מראה לא נמצא כמוהו בכל ארם צובא. לגדל חכמתו נפתחו שערי הממלכה בפניו והיה יוצא ונכנס בבית המלך ואהוב בכל מקום, עד שהשם גלאנטי שפרושו יפה נתן לו על ידי המלך. בנוסף לחכמתו היה ידוע בצדקתו וענותנותו עד שהיה ממש יחיד בדורו.

זה לעמת זה עשה השם וגם אצל הערבים היה שיה אחד שהיה חכם גדול ובקי אף ידיעותיו היו בפש חכמות בלבד ואמנם מדה יתרה היה בשיה שכל ההולך לשיה ומתחנן לו להתפלל על החולה היה מתפלל והיה שוהה בהתבודדות פחצי שעה ויוצא ואומר זה חי וזה מת להבדיל כמו האמור על רבי חנינא בן דוסא, ותמיד אומתו דבריו, ויהי לפלא.

כשהגיעו הדברים לאוני רבי משה וחקר את הדברים ונמצאו אמתיים תמה מאד על הדבר איך יתכן שהגוי הזה היה קדוש וטהור יותר ממני ונגלו לו ספרי חיים וספרי מתים, וחרו אני הוגה בתורה הקדושה יומם ולילה עד כלות כל הכחות ועושה ומעשה בגמילות חסדים, ומיחד יחודים נשגבים בכל תורת הסוד ועוד... לא אגיע למעלת אותו גוי, ולא תהא כהנת כפונדקית? (משל תלמודי היתכן שפונדקית גויה תהיה

פניני הפרשה

נאמנת בעדות וכהנת מיחסת לא) גדל צערו מאד ובקש לילך לאותו שׂיף לתהות על קנקנו לדעת מאון ואיך הגיע לדבר זה.

ומאחר שהשׂיף היה גדול מעל כל השׂרים והרוזנים וכלם היו שולחים אליו מתנות כדי להיות זפאים להפנס לארמון שלו ולקבל ברפתו, ולא יצא מפתח פלטריו שלו ולא היה נראה להמון העם בכלל. שלח הרב אחר פרנס העיר וצוה עליו לאמר: לך אל השׂיף ואמר לו; שרפן של ישראל שמע את שמעך הטוב ורצונו לבוא אליך ולהקביל פניך אם תתן לו רשות. הלך פרנס העיר אצל השׂיף ואמר לו את כל דברי הרב. אמר השׂיף גם אני שמעתי את שמע הרב שלכם פי איש חכם ונבון הוא וחפצי לראות אותו על כן אמור לו שׂיבא ולא יאחר. חזר הפרנס ואמר לרב שהשׂיף מענין לראותו.

מיד קם הרב לבש את מחלצות הרבנות ושם פעמיו לארמון השׂיף. כראות השׂיף את פניו הזוהרים של הרב נשא חן בעיניו וקבלהו בכבוד גדול ובסבר פנים יפות. הושיבו לפניו ושאל בשלומו ובתוף דבריהם שאלו השׂיף שמעתי עליך שאיש חכם אתה האם יש לך ידיעה בחכמה פלונית, ענה לו הרב חנני השם מעט בחכמה זאת.

התחיל השׂיף לשאלו בחכמה ומיד פתח הרב פיו בחכמה ופטר לפניו כל תעלומה הרחיב והקיף עד שהשתומם השׂיף מעמק הידיעה וברור הענין והבין שהוא מלא וגדוש בזאת החכמה, אמר השׂיף לרב, אחי ידידי שמחתני בחכמתך והתמלאתי אהבה לך על כן אוחיל פניך שלא תמנע מבוא אלי לפחות פעם אחת בשבוע כדי להתענג על זיו חכמתך. ושלחו בכבוד גדול. כעבור יומים לא יכל השׂיף לעמוד מרב התשוקה לפגוש את הרב ושלח אליו שני עבדים עם סוס לרכב עליו למען יבוא אליו בכבוד גדול. מיד קם הרב והלך שוב אל השׂיף שקבלו באהבה מפגנת חבוקו ונשקו ואמר לו דע לך ידידי חביבי פי משעת פדתך נקשרה נפשי אחריו ולא יכלתי להמתין ולהתאפק עד ששלחתי אליך להשקיט את להבת התשוקה הבווערת בקרבי. ובתוף הדברים שאלו היש לך ידיעה מחכמה פלונית ויען הרב גם מזה חנני השם והתחילו לישא ולתן באותה חכמה וראה השׂיף שגם בה הוא מלא וגדוש וחו הוצק שפתותיו כשסימו לשוחח בקשו השׂיף שיואיל ויבוא אליו כל שני ימים יען פי נפשו כלתה אליו, וכן עשה הרב.

עד שראה השׂיף שהוא חכם ובקי בכל שבע החכמות, ולשׂיף הויתה חסדה ידיעת הקדמת החכמה השביעית ולכן לא ידע חכמה זו על בודיה וכששמע שהרב בקיא בה פראוי נפל השׂיף לדגלי הרב וחילה פניו אם נא מצאתי חן בעיניך למדני נא אותה הקדמה, פי נעלמה היא ממני. אמר לו הרב חכמה זו לא למדתי בחנם ועלתה לי ביקר אף אני לא אלמדך בחנם. ענה השׂיף נקבה שכרך ואשלם ככל אשר תשית עלי מאחר שאני כבר שלם בכל החכמות חוץ מחכמה זו אין כסף וזהב נחשבים בעיני מאומה כדי לרכש את הידיעה הנדרשת לי לשלמות נפשי. ענה לו הרב חלילה לי למכור את החכמה הזו בעבור בצע כסף,

פניני הפרשה

כי אם בחכמה אחרת אשר אתה תלמדני, חכמה תמורת חכמה. ענה לו השיף מה אני יכול ללמדך הרי בכל החכמות ידעותיך רהוטות ושגורות ומחודדות יותר ממני שבעת מונים ומה אני יכול להוסיף על חכמתך? ענה הרב ואמר לו יש בך חכמה נפלאה והיא רחוקה ממני שאל השיף מה היא החכמה הזאת הודיעני נא אמר לו הרב מה שאתה מתפלל על החולים וספרי מתים וספרי חיים לפניהם הם גלויים. זאת החכמה נעלמה ממני אם אתה תודיעני סוד החכמה הזאת גם אני אודיעך החכמה אשר ממך נסתרה. אמר לו השיף הקשית לשאול ולא אוכל לגלות את הדבר הזה לשום נברא שבעולם אמר לו הרב גם אני לא יכול לגלות את החכמה הזאת שנעלמה ממך אם לא על ידי החלפת חכמה בחכמה. אמר לו השיף דע ידידי שאני משבע מאבותי שלא אגלה הדבר הזה לשום אדם. אמר לו הרב וגם אני משבע שלא ללמד החכמה הזאת לשום נברא, ובכל זאת אני מבין פיון שהוא לטובתי כדי ללמד חכמה אחרת מה שאין בי בודאי מתר לי ואין פאן שבועה. אם פן גם לך מתר מאחר שאתה לא מוכר את החכמה בכסף אלא בחכמה אחרת שאתה צריך לה ועל ידי זה תהיה משלם בכל חכמה. השתכנע השיף ואמר לו: אפילו אם אסבים לדברך נראה לי שזה יהיה קשה לך הדבר ואני מפחד שלא תוכל לעשות מה שצריך לעשות כדי לדעת הסוד הגדול הזה כי הוא דבר קשה מאד ולא נראה לי שתוכל לעשותו. ענה לו הרב הריני מוכן לקבל עלי את כל הדבר הקשה וכל תאמר אלי אעשה אמר לו השיף אם פן שמע בקולי לאשר אני מצוה אותך עתה קום ולך לביתך והכו עצמך ביום הזה לפנות ערב לקבל תענית שני ימים רצופים. והזהר בפעודה שתאכל היום לפני הצום שלא תאכל בשר ולא תשתה יין, ואחר הפעודה התקן עצמך לבית הטבילה ותטבל ותלבש בגדי לבן זפים ונקיים. ובשני ימים אלו שאתה מתענה צריך שתטבל ערב ובקר ופשפש במעשיך כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ותחזר בתשובה שלמה ותבקש סליחה ומחילה מהשם יתברך על כל עוונותיך.

כששמע הרב דברי השיף נתלהב לבו ואמר לו פן אעשה כפטר דברת ונפרד ממנו לשלום, והוסיף שפיום השלישי תבא אלי ואודיעך סוד הדבר הגדול הזה. קם הרב והלך לביתו בלב נשבר ונדכה ועשה בכל אשר צוהו השיף. אכל פזית פת עם מים קבל על עצמו בתפלת מנחה תענית יומים רצופים ירד וטבל ולבש בגדי לבן וכן עשה בשני ימים כפטר צוה אותו השיף והוסיף הרב עוד שלא פסק תעניתו בלילה השלישית ויהי בבקר אחר גמר תפלתו הלך הרב אל השיף ביום השלישי בבקר קם השיף פדרבו ועסק בעסוקיו והנה נשמע דפיקות חרישיות על שער הארמון. השוער פתח את אשנב החלון והשקיף לראות מי הדופק וראה את רבם של ישראל רבי משה גאלנטי חלוש ורפה פת, קם ושאל את השיף אם מצוה להכניסו, ענה השיף בשמחה רבה שייבוא.

הרים השיף את עיניו לכיון השער וראה את הרב בא בלא כח חרד השיף לקראתו ואמר לו בא ברוך השם

פניני הפרשה

מצורת פנייה נכר שעשית ככל אשר צויתיה. ענה לו הרב ועדין אני בתענית, אמר לו השיף יפה עשית וישר כחה עכשו בא אתי ואראה לך את הסוד הזה. הלך הרב אחריו אל חדר אחד שאת המפתח של החדר הזה לא היה השיף נותן לאף אחד בעולם כי אם בידו וזקא, פתח השיף את הפתח ונכנסו שניהם יחד, ואת הדלת סגרו שלא יתקרב איש זר אליהם. מהחדר יצאו אל פרדס אחד נחמד למראה ובו עצים פוריים נטועים כל פרי תאווה לעינים ושושנים גדלים ערוגות ערוגות נפלאות בפינים ומדיפי בשם משפר ובאמצע הגן ברכה מלאה מים חיים זכים וצלולים הנמשכים ממיימי אמנה ופרפר (שמות נהרות בדמשק ידועים באיכות מימיהם הזכים) ובצר הברכה היה ספסל אחד ובו מוכנים שתי חליפות שמלות לבנות אחד להרב ואחד לעצמו .

אמר השיף לרב גרד ונטבול שוב במי הברכה לפני שנכנס למקום המקדש, וירדו שניהם אל תוך הברכה וטבלו את כל גופם במים הצלולים פראוי והחליפו בגדיהם לבגדים שהיו על הספסל והלכו שניהם יחד אל ירפתי הפרדס והרב זכרונו לברכה משתאה ומחריש לדעת מה יהיה סוף הענין ולכן הוא יוביל אותו. הרים הרב את עיניו וראה בית אחד בנוי בתכלית היפי הארכיטקטורי מצפה אבני שיש צבעוני מחטבים בשיא הפאר והשלמות ודלתותיו כסף מזקק ומצוייר בכל מיני ציורים נאים אשר אין כמוהו בהיכלי מלך. וכאשר קרב השיף לפתח דלתי הבית אמר לרב תזהר להכנס לבית הזה במורה וברעדה ממני תראה וכן תעשה.

השיף פתח את הדלת והרב ראה והנה בגן מפאר לאין תכלית ומול פתח הבית היכל קטן בתכלית היפי ועל גבו פרקת רקומה באבנים טובות ומרגליות עד להפליא נכנס השיף אל הבית בתרדה גדולה והשתחוה על הארץ שבע פעמים מול ההיכל פחד הרב פחד גדול עד מאד וחשב בדעתו אולי חס ושלום יש עבודה זרה או צלם בתוך ההיכל ואיך אעשה מה שהשיף הזהירו שישתחוה, על כן סתם הרב את העינים ואמר שויתי השם לנגדי תמיד והשתחוה על פניו לארץ כמו שעשה השיף, ופחד גדול נפל עליו אמר השיף לרב בקול נמוך ולב נשבר קרב אל ההיכל הזה ופתח אותו ושם תמצא מבוקשה מיד התקרב הרב פתח דלתי ההיכל והם היו מזהב מזקק ואבנים טובות ומרגליות לרוב קבוע בהם וראה בתוך ההיכל לוח אחד בתכלית היפי וכתוב בו צורת המנורה בציור נאה עד אין תכלית וכתוב למעלה שויתי השם לנגדי תמיד ואותיות של שם הוי"ה גדולות מאד. וכראות זה הרב שמח שמחה גדולה בלבו שלא השתחוה לבטלה ופסע לאחוריו והשתחוה ויצאו שניהם יחדיו. אמר לו הרב אתה אמרת לי ששם אמצא מבקשי והנה לא התגלה לי דבר חוץ ממה שראיתי אמר לו השיף תדע אחי שאלו האותיות גדולות אשר ראית זה שמו של מי שאמר והיה העולם הוא הבורא הוא היוצר והוא עשה עשה ויעשה לכל המעשים כי השיף חשב בדעתו שאין שם השם יתברך נגלה לשום בריה. ועוד אמר לו תדע אחי כי

פניני הפרשה

בבוא אדם לחלות פני שאתפלל על החולה שיש לו אני יורד וטובל ונכנס אל הבית הזה אשר ראית באימה וביראה ואני מתפלל שם לפני ההיכל ואחר גמר התפלה אני פותח שער ההיכל ואם אני רואה שאותיות השם הקדוש מאירים ומזהירים אור גדול אני יודע שהוא חי ואם אני רואה ענן וערפל סביביו אני יודע שהוא מת, וראה חבתך אחי שגליתני לה מה שלא גליתני לשום בריה.

חזר הרב לביתו והוריד פנחל דמעה ואמר אוי לנו מיום הדין ומה הגוי הזה על ידי שידע שזה שמו של הקדוש ברוך הוא כמה כבוד גדול עשה לו וכמה מורא ופחד עולה על ראשו בשעה שנכנס לשם ועל ידי זה זכה לכל הכבוד הזה ואנו מה נענה ומה נאמר שיותר מזה היה ראוי לנו לעשות ובפרט בהיותנו מזכירים שם השם ללא שום תודה עד כאן המעשה הנורא

זיידה מהמקרא בפרשה:

למי היו בנות, באותו מספר שמות שהיו לו? _____
על איזה אדם נאמר בפרשה שהוא חיה, ואיזה חיה הפכה לדומם?

פעימים בפרשה השתנתה ידו של אדם באופן ניסי?

1. _____ .2. _____

בברכת שבת שלום

הרב דוד ויג

השוכר את האומנין

שאלות לזוהרה עז:–עז.

הנושא – סתירה בדברי רשב"ג

1. איבעית אימא וכו'...ממה הגמ' חוזרת בה?
2. מה קשה מהברייתא "הנותן עירבון וכו'"... על רשב"ג?
3. כשאומר לו "ערבוני יקון" כמה קונה מהקרקע ?
4. מדוע אם שחזר המוכר אחר הקונה שישלם לו את כל הסכום אז קונה רק כנגד מעותיו וכשאינו מחזר קנה את כל הקרקע ?
5. הסבר "אסמכתא" ?
6. "דאמר רבא האי מאן דזבין מידי לחבריה" משמע שלא קנה אפ' אם משך את החפץ, וקשה שהרי משיכה קונה ?
7. האם זה הוגן ללוות מאה ש ולחזיר כל יום שקל, ומדוע ?

הנושא – עייל ונפיק אזוי

8. הסבר "זוזא כזוזי דמי" ?
9. באיזה מקרה אפי' שעייל ונפיק אזוי קנה את כל הקרקע ושאר המעות נהיות כמלווה, ומדוע ?
10. מדוע במקרה הראשון שרצה למכור במאה ולא מצא וכו' לא קנה.
11. ומדוע במקרה השני שגם רצה למכור במאה ואי טרח הוי משכח לא קנה ?
12. כמוכר שדהו מפני רעתה דמי או לא, למה שיחשב כמוכר מפני רעתה ?
13. מתי שוכר עליהם עד כדי שכרן, ומתי אפ' ארבעים וחמישים זוז ?

הנושא – זויפושי מקור לר"מ שכל המעביר על דעת בעה"ב נקרא גזלן

1. מדוע לר"מ בשינה מאדום לשחור נותן לו דמי צימרו ?
2. תן דוגמא לשבח שהוא יתר מיציאה ?
3. מהו ההבדל לר"מ בין משנה משחור לאדום, לבין להוליך בהר והליך בבקעה ?
4. הסבר מגבת פורים לפורים ?
5. "מגבת העיר לאותה העיר" לאיזו מטרה אספו את הכספים ?
6. מהו ואין מדקדקים בדבר ?
7. מה עושין עם העגלים שנשארו ?
8. מה הוסיף ר"א ? (תוס')
9. מדוע אי אפשר לשנות מעות פורים, והרי למדנו שמעות של צדקה מותר לשנות לכל מה שירצה(תוס')
10. מדוע הניחה הגמ' שמגבת פורים זוהי הברייתא לדברי ר"מ של כל המעביר ?
11. מדוע נדחת הראיה דמגבת פורים ?
מה הראיה מהנותן דינר לעני ?

פרשת שמות

שאלות לזזרה ושינון

- א. למה מנה הכתוב פעם נוספת את בני ישראל? ולמה נמשלו בני ישראל?
- ב. מה קשה לרש"י בפסוק: "ויוסף היה במצרים" ומה מתרץ רש"י על כך?
- ג. מה לומדים מהמילה: "וישרצו"?
- ד. מה הפשט: "ויקם מלך חדש"? ולפי מי מסביר רש"י: עשה עצמו כאילו לא ידע את יוסף?
- ה. מה הכוונה: "הבה נתחכמה לו"? ועל מי הכוונה: "ועלה מן הארץ"?
- ו. הסבר: "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ"?
- ז. מדוע מכונה יוכבד: 'שפרה', ומרים מכונה: 'פועה'?
- ח. מדוע הקפיד פרעה על הריגת הזכרים ולא על הנקבות?
- ט. הסבר: "ותחייך את הילדים" שנאמר בפסוק י"ז, ואת הנאמר בפסוק י"ח?
 - י. מה הכוונה: "כי חיות הנה"?
 - יא. איזה שכר וטובה קיבלו המילדות מהשי"ת?
 - יב. מתי ולמה גזר פרעה מוות גם על ילדי המצרים?
 - יג. מי הבן לוי שלקח את 'בת לוי' ומדוע חזר ולקחה?
 - יד. בת כמה היתה יוכבד? מנין? ואיזה נס קרה לה?
 - טו. מה הפשט: "כי טוב הוא"?
 - טז. מדוע לא יכלה יוכבד להצפין את משה יותר משלשה חודשים?
 - יז. במה ציפתה את התיבה מבפנים ומבחוץ? ומה הטעם?
 - יח. מה קרה לנערות שהלכו עם בת פרעה לפי פשט רבותינו? ואיך הכתוב מסייע לפשט זה?
 - יט. מה הפשט: "ותשלח את אמתה"?
 - כ. מה הכוונה בפסוק: "ותפתח ותראהו"?
 - כא. מה הפשט: "כי מן המים משיתהו"? ולמה אי אפשר לומר שהוא מלשון: "לא ימיש"?
 - כב. למה כתוב פעמיים: "ויגדל הילד"?
 - כג. מדוע הכה המצרי את האיש העברי?
 - כד. מה הכוונה: "ויפן כה וכה וירא כי אין איש" לפי מדרשו?
 - כה. מי היו השניים שהיו מריבים זה עם זה? ומה לומדים מהפסוק: "למה תכה רעך"?
 - כו. מנין לומדים שמשוה הרג את המצרי בשם המפורש?
 - כז. מה הכוונה: "וירא משה ויאמר אכן נודע הדבר" לפי פשוטו ומדרשו?
 - כח. למה ישב משה ליד הבאר? ולמה גרשו הרועים את בנות יתרו?
 - כט. מנין הכיר יתרו שמשוה מזרע יעקב? ומה היתה כוונתו: "קראן לו ויאכל לחם"?
 - ל. מה הכוונה: "ויואל משה" לפי פשוטו ומדרשו?
 - לא. למה נסמכו פרשת משה במדין ופרשת מות פרעה ותשועת ישראל זה לזה?
 - לב. למה הלך משה אחר צאנו למדבר? ומה הפשט "בלבת אש"?
 - לג. למה נגלה השי"ת למשה דווקא בסנה ולא באילן אחר?
 - לד. מה היתה כוונת השי"ת כשאמר למשה "כי ידעתי את מכאוביו"?
 - לה. מה היתה כוונת השי"ת כשאמר למשה: "לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים"?
 - לו. מה היתה כוונת משה רבינו באמרו להשי"ת: "מי אנוכי כי אלך אל פרעה וכי הוציא את בני ישראל ממצרים"?
 - לז. לפי פשט ראשון ברש"י, מה היתה תשובת השי"ת למשה: "כי אהיה עמך, וזה לך האות... תעבדון את האלוקים על ההר הזה"?

פרשת שמות

- לח. לפי פשט שני ברש"י, מה היתה תשבת השי"ת במילים אלו?
לט. מה הראי' שמביא רש"י מהפסוק: "אכול השנה ספיה...?"
מ. מה היתה כוונת השי"ת באמרו למשה: "אהיה אשר אהיה"? מה ענה משה? ומה אמר לו השי"ת?
מא. למה כתוב "זה שמי לעלם" (חסר ו'ו)? ומה הפשט בפסוק זה?
מב. מה ההכרח להסביר שזקני ישראל הם המיוחדים לשיבה?
מג. איזה סימן היה לישראל על גאולתם?
מד. מה הפשט: "ולא יתן אתכם מלך מצרים להלוך, ולא ביד חזקה" לפי רש"י והתרגום?
מה. למה כתוב: "מזה בידך" (תיבה אחת)? ואיך מפרש רש"י את הפסוק כפשוטו?
מו. למה נהפך המטה לנחש? ולמה נהפכה ידו של משה למצורעת?
מז. מתי נהפכה היד להיות מצורעת? מתי נרפאה? ומה לומדים מכך?
מח. למה יאמינו לאות של הצרעת יותר מלאות הפיכת המטה לנחש?
מט. למה נאמר: "והיו המים אשר... והיו לדם" (פעמיים 'והיו')?
נ. כמה ימים הפעיר השי"ת במשה שילך לפרעה? מנין לומדים זאת? ומדוע משה לא רצה ללכת?
נא. מהיכן לומדים שאהרן היה נביא?
נב. מה התכוון השי"ת באמרו: "מי שם פה לאדם...?"
נג. על מי התכוון משה באמרו: "שלח נא ביד תשלח"?
נד. מה המחלוקת בין ר' יהושע בן קרחה ורבי יוסי בפסוק: "ויחר אף ה'?"
נה. בזכות מה זכה אהרן לעדי החושן המונח על ליבו?
נו. מה הפשט: "ודבר הוא לך אל העם, והיה הוא יהיה לך לפה, ואתה...?"
נז. למה חזר משה ליתרו? ומה הכוונה: "מתו כל האנשים המבקשים...?"
נח. מה לומד רש"י מה- ה' של 'החמור'?
נט. מה התכוון השי"ת באמרו למשה: "בלכתך... ראה כל המופתים...", לאיזה מופתים התכוון? ומנין לומדים זאת?
ס. למה כתוב: "כל המפתים אשר שמתי בידך" (בלשון עבר)?
סא. למה כינה השי"ת את עמו: "בני בכורי"?
סב. לאיזה מכה התכוון השי"ת: "הנה אנוכי הורג את בנך בכורך"? ומה הראי' מהפסוק: "הן א-ל...?"
סג. למה הגיע למשה עונש מיתה? ומהי דרשת רבי יוסי?
סד. מה הכוונה בדברי ציפורה: "כי חתן דמים...?" "חתן דמים למולות"?
סה. למה נשמטו הזקנים ולא הלכו עם משה לפרעה? והיכן נפרע מהם השי"ת על כך?
סו. למה אמרו משה ואהרן: "פן יפגענו...". ולא אמרו 'פן יפגעך'?
סז. מה הפשט: "תפריעו"? ומה התכוון פרעה באמרו: "לכו לסבלותיכם"?
סח. מי היו הנוגשים ומי היו השוטרים? ועל מה היה ממונה כל אחד מהם?
סט. מה הפשט: "ואל ישעו בדברי שקר"? ולמה א"א לפרש: אל יפנו?
ע. מה הפשט: "לקושש קש לתבן"?
עא. למה הוכו השוטרים? ולמה זכו בשכר זה?
עב. מה הכוונה בפסוק: "ויזכו שוטרי בני ישראל... לאמר מדוע...?"
עג. מה הפשט: "וחטאת עמך"? ומנין לומדים זאת?
עד. מה הפשט: "ויראו שוטרי בני ישראל אותם ברע לאמר לא תגרעו...?"
עה. מי פגע במשה ואהרן ואמר להם: "ירא ה' אליכם...?"
עו. מה התכוון משה רבינו באמרו להשי"ת: "למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתני?"
עז. מה הכוונה בדברי השי"ת: "עתה תראה...?"
עח. מה הפשט: "כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו?"

